

zijn.

Het zal uitermate moeilijk zijn om bepaalde struweeltypen te handhaven, bijvoorbeeld door selectief of periodiek kappen. Kap-periodiciteit van een begroeiing van houtige gewassen is heel iets anders dan het jaarlijks maaien van grasland! Afgezien van het bovengenoemde geval, waarin de variatie in een terrein door kappen en maaien moet worden verkregen, zou het kappen van struweel zich moeten beperken tot het lokaal terugzetten van een ontwikkeling die door eerder gemaakte fouten in het beheer niet geleidelijk heeft plaatsgevonden. Selectief kappen heeft m.i. geen zin en werkt snel verstorend voor de omgeving.

Intensieve, normale of extensieve beweiding (terminologie van Oosterveld) van een terrein met struwelen dat te klein is voor zeer extensieve begrazing leidt onherroepelijk tot achteruitgang of zelfs totale afbraak van de struwelen, nooit tot een voortgaande geleidelijke ontwikkeling. Het tijdelijk en plaatselijk beschermen van struweel-eilanden heeft op den duur een

averechts effect. Hoewel er zeer weinig voorbeelden zijn van beweide gebieden waar de struweel- en boscomponent al lange tijd groter is dan de graslandcomponent is het uit tot dusver opgedane ervaringen wel duidelijk dat voor een goede struweel- en bosontwikkeling dat een voorwaarde is.

Tenslotte zal voor het beheer van duinstruwelen en zeker voor hun verdere ontwikkeling geen receptenboek kunnen worden gemaakt. Veel hangt af van de plaatselijke situatie. Het belangrijkste is er voor te zorgen dat datgene wat er is, niet verder aangetast en vernietigd wordt en voorts te laten ontwikkelen waartoe het kennelijk in staat is. Dat laatste is voor duinstruwelen wellicht gemakkelijker dan voor vele andere levensgemeenschappen in Nederland.

LITERATUUR

- BAKKER, T.W.M., J.A. KLIJN & F. J. VAN ZADELHOFF (1979). Duinen en duinvalleien. Pudoc, Wageningen.
BOERBOOM, J.H.A. (1960). De

plantengemeenschappen van de Wassenaarse duinen. Med. L.H. Wageningen 60-10.

DOING, H. (1962). Systematische Ordnung und floristische Zusammensetzung Niederländische Wald- und Gebuschgesellschaften. Diss. Wageningen.

DOING, H. (1966). Beschrijving van de vegetatie der duinen tussen IJmuiden en Camperduin. Med. L.H. Wageningen 66-13.

DOING, H. (1974). Landschapsoecologie van de duinstreek tussen Wassenaar en IJmuiden. Med. L.H. Wageningen 74-12.

MAAREL, E. VAN DER & V. WESTHOFF (1964). The vegetation of the dunes near Oostvoorne. Wentia 12.

MELTZER, J. (1941). Duinbosschen. Ned. Kruidk. Archief 51: 67-68.

OOSTERVELD, P. (1979). Maaien, grazen of stuiven. Duin 2 (4): 3-8.

RIJKSINSTITUUT VOOR NATUURBEHEER (1979). Natuurbeheer in Nederland. Levensgemeenschappen. Pudoc, Wageningen.

SLOET VAN OLDRIJTBORGH, C.J.M. (1976). Duinstruwelen in het Deltagebied. Med. L.H. Wageningen 76-8.

„Het Meijendel Comité adviseert de DWL”

door HET MEIJENDEL COMITÉ

Veel biologen (en niet-biologen) hebben de laatste jaren kritiek geleverd op de duinwaterwinning door middel van duinbevloeiing. Eén van deze biologen is Kees Vertegaal, die in DUIN 3, no. 1 over zijn zienswijze heeft geschreven. Sommige anderen, evenzeer de zaak van het natuurbehoud in het duin toegedaan, richten hun activiteit op het deskundig adviseren van de Duinwaterleiding van 's-Gravenhage (DWL). Zij zijn georganiseerd in het Meijendel-Comité (MC) en in de subcommissie daarvan, de Commissie Advies Duinbeheer (CAD)*, waarin het artikel van Vertegaal ter sprake is geweest.

Bij de afweging van een standpunt gaat het MC uit van de taak van de DWL: te zorgen voor genoeg drinkwater van goede kwaliteit. In West-Nederland zijn wij voor de bereiding van drinkwater in hoofdzaak aangewezen op oppervlaktewater als grondstof. Eén van de methoden

van drinkwaterbereiding is duinwaterwinning door middel van duinbevloeiing. De voordelen van de inschakeling van de duinen bij deze methode liggen op het gebied van de kwaliteitsverbetering, de berging en de veiligheid. Door de werking van het duin als biologisch filter

In het eerste nummer van dit jaar verscheen in dit blad het artikel "Biologen in Meijendel-se commissies ondersteunen DWL" van de hand van Kees Vertegaal. De redactie vroeg het Meijendel Comité om hun reactie daarop. Deze wordt hier integraal weergegeven, met een naschrift van Vertegaal. Red.

wordt het ingebrachte water in beginsel biologisch betrouwbaar. Door de berging van het water in de duinen wordt voorzien in de onmisbare voorraadvorming, die veilig is doordat de berging ondergronds geschiedt en gelegen is op korte afstand van het voorzieningsgebied. Door het verblijf van het water in de grond, tenslotte, ontstaat een gelijkmatige hoedanigheid, door afvlakking van met name temperatuur en chemi-

*. Waar in het vervolg van dit artikel sprake is van het MC worden steeds het Meijendel-Comité en de Commissie Advies Duinbeheer beide bedoeld.

sche samenstelling (zout). Een belangrijk nadeel van de duinwaterwinning is de aantasting van de duinen. Dit wordt door het Meijndel-Comité duidelijk onderkend.

Het is van belang de voor- en nadelen bij voortdurende tegen elkaar af te wegen. De kwalitatieve en financieel-economische afweging kan niet eens en voor altijd worden gemaakt en het is dus zaak dat de maatschappij zich telkens bezint op alternatieven. Kritiek wordt geleverd buiten de waterleidingbedrijven, door mensen als Vertegaal bijvoorbeeld, én binnen die bedrijven, bijvoorbeeld door de leden van het MC. Maatschappelijk gezien vervullen genoemde groeperingen verschillende functies. Het MC heeft bovendien tot belangrijke taak gekozen, binnen de huidige oplossing de nadelen te mitigeren. Tot zover in grove trekken een beschrijving van de krachten die het proces van besluitvorming beïnvloeden.

De procedure die het MC volgt is dat het adviseert aan het bedrijf, de DWL; de adviezen zijn openbaar en staan open voor discussie, zoals ook de overwegingen die tot de adviezen hebben geleid. Binnen het besproken kader is een voorname bezigheid van het MC, aan te geven waar, in ruimte en tijd, ingrepen in het duin die de DWL noodzakelijk vindt, in een bepaald tijdsbestek met de minste schade kunnen gebeuren. Buiten onze kring daarentegen speelt zich de discussie af over besluiten die politiek zijn genomen. In deze zin moet het worden opgevat als het MC bepaalde bezwaren in zijn kring niet ontvankelijk verklaart. Leden en niet-leden van het MC hebben eigen wegen politieke besluiten te beïnvloeden.

Vertegaal noemt in zijn stuk het Integraal Onderzoek Drinkwatervoorziening Zuid-Holland (IODZH). In het algemeen heeft de uitvoering van werkzaamheden gericht op het produceren van een maatschappelijk belangrijk goed, zoals drinkwater, een zekere continuïteit. Het IODZH verschaft primair informatie op basis waarvan het lange-termijn-beleid, in het bijzonder met betrekking tot de duininfiltratie, zal worden geformuleerd. Met deze studie zullen enige jaren zijn gemoeid.

De bestaande situatie van de watervoorziening laat echter niet toe dat met de besluitvorming voor op korte termijn uit te voeren werken wordt gewacht op afronding van de genoemde integrale studie. Het infiltratieplan Ockenrode-Solleveld wordt gezien als zo'n op korte termijn noodzakelijk werk. Over de mate van de genoemde noodzakelijkheid is verschil van mening, en dus ook discussie mogelijk. Die discussie is gevoerd.

Ook in de toekomst zullen plannen voor soortgelijke werken onderwerp zijn van discussie. Afweging zal dienen te gebeuren op grond van criteria en normen die dan gelden. Bij de discussie over alternatieven is het wel van belang dat onderscheid wordt gemaakt tussen plannen op korte en op lange termijn, om te voorkomen dat de argumenten telkens weer op de verkeerde plaats worden gebruikt.

Het probleem van de greppels bij 'De Klip' heeft als oorzaak dat de behoeften van de bollen-teelt ter plaatse door een pachtovereenkomst privaatrechtelijk zijn beschermd. In de gegeven situatie heeft de DWL slechts marginale invloed op de waterstand (en daarmee de fauna) in de greppels. Dit is aan de (nu moedeloze) onderzoekers meegegeeld. Het MC wordt niet moe zich blijvend in te zetten voor het behoud van het duin.

Zo geldt voor veel in Vertegaal's artikel genoemde voorbeelden dat zij in onderdelen duidelijk onjuist zijn en in andere dat de voorstelling van zaken onvolledig is. Hoewel dit artikel, waartoe in het MC en in de CAD werd besloten, grotendeels een reactie is op dat van Vertegaal, is het niet dienstig stuk voor stuk de gevallen te bespreken die hij noemt.

Naast het Meijndel-Comité, dat zich vooral bezig houdt met de algemene aspecten van duinbeheer en met de stimulering en coördinatie van de natuureducatie en het wetenschappelijk onderzoek, adviseert de Commissie Advies Duinbeheer vooral met betrekking tot de begeleiding en uitvoering van concrete werken en over richtlijnen voor werkzaamheden van duinbeheer, waaronder natuurbouw en natuurtechniek. Zo heeft de CAD, sinds haar oprichting in 1976 (de ad-

visering door haar voorzitter gaat zelfs terug tot de jaren vijftig en is sindsdien een continu gegeven voor de bedrijfsdirectie) uitvoerig gesproken over, en veldbezoeken gewijd aan, de uitgangspunten, doelstellingen en praktijk van werkzaamheden als de aanplant van houtsoorten, het dunnen van bossen, het planten van helm en het ongemoeid laten of vastleggen van stuivend duin.

Het MC stelt er tenslotte prijs op nog te verklaren dat het onafhankelijk is van de DWL bij het doen van uitspraken en het opstellen van adviezen. Wel worden de adviezen opgesteld binnen de primaire doelstelling van de DWL en zij kunnen dus ook alleen als zodanig naar buiten worden gebracht. Het comité richt zich niet met adviezen tot anderen dan de DWL, doch in persoon behoudt elk lid zich uiteraard die vrijheid voor.

Het MC betreurt het dat soms de discussie over de waterwinning niet gevoerd wordt op grond van argumenten de zaak betreffende. Het MC is het eens met dr. E. van der Maarel, die in het tijdschrift *Recreatie* (17, 1979, p. 189) schrijft: 'Technici, beleidsuitvoerders, beleidsvoorbereiders, zijn vaak het mikpunt van kritiek of zelfs van verachting wanneer het resultaat van hun werk niet naar de zin is van mensen met een andere opvatting. Terzijde merk ik op dat kritische en alternatieve geluiden vaak afkomstig zijn uit wat ik maar scherp omschrijf als ivoren torens van vrijblijvendheid. Het is tamelijk gemakkelijk vanuit een ongebonden positie principiële kritiek te uiten op wat dan ook. Om dit (-) meer toe te spitsen op onze situatie: het is eenvoudig om als natuurtechnicus de milieu-effecten van de agrarische en civiele techniek aan de kaak te stellen. Aan de andere kant is het nogal moeilijk om als civiel-technicus, beheerder of planner, een natuurtechnisch denkraam in te bouwen als beleidsorganen waaraan men gebonden is, dat in het geheel niet verwachten of zelfs niet op prijs stellen'. De omschrijving van de standpunten is voor onze situatie eigenlijk te extreem. De activiteiten van het MC en de CAD zijn erop ge-

Reaktie

door KEES VERTEGAAL

De redactie van DUIN is verheugd dat het Meijndel-Comité heeft willen reageren op het artikel 'Biologen in Meijndelse commissies ondersteunen D.W.L.'. Na deze bijdrage in de discussie van de kant van het MC, is het zeer wenselijk dat ook de Haagse gemeenteraad zich zou buigen over de manier waarop met name de belangen van natuurbehoud, waterwinning, recreatie en wetenschappelijk onderzoek in het overheidsbeleid zouden moeten worden afgewogen.

Ter afsluiting van de discussie in DUIN zou ik hier nog enkele opmerkingen willen maken over de reactie van het Meijndel-Comité.

In de eerste plaats vind ik het jammer dat het Meijndel-Comité niet meer in detail ingaat op de vele voorbeelden die aangevoerd zijn van situaties waarin het Meijndel-Comité niet als een onafhankelijk adviesorgaan functioneerde, maar gebruikt werd ter ondersteuning van de D.W.L. Het is uiteraard prettig te horen dat het Meijndel-Comité de aantasting van de duinen door de duinwaterwinning onderkent, maar het gaat erom in hoeverre men hier ook consequenties uit trekt.

De opmerkingen over de greppels bij "De Klip" zijn niet in strijd met wat ik over deze zaak beweerd heb, en ondergraven niet de kritiek. Als dit een voorbeeld moet zijn van een 'onjuiste' en 'onvolledige voorstelling van zaken' dan zou ik willen stellen dat het wel mee valt. Des te meer is het jammer dat men niet op andere voorbeelden wil ingaan.

In het slot van de reactie wordt gesproken over 'kritische en alternatieve geluiden afkomstig uit ivoren torens van vrijblijvendheid'. Een dergelijke aanval op de Stichting Duinbehoud is m.i. een zeer zwakke vorm van verweer, waarbij ik slechts verwijs naar enkele zeer gedetailleerde artikelen die in DUIN verschenen zijn over de effecten van duinwaterwinning op het natuurlijk milieu en over de technische alternatieven die zowel voor de korte als de lange termijn blijken te bestaan voor duinwaterwinning.

Het belangrijkste aspect in de MC-reactie is de inconsequentie van het Meijndel-Comité t.a.v. de rol die zij speelt in de besluitvorming. Aan de ene kant erkent men dat de voor- en nadelen van duinwaterwinning een

voorwerp moeten zijn van maatschappelijke bezinning en afweging, aan de andere kant dringt zich na lezing van het eerste stuk van de reactie, waarin het belang van de duinen voor de drinkwatervoorziening breed wordt uitgemeten, de gedachte op dat dit voor het Comité een uitgangspunt vormt. Dit blijkt ook uit het standpunt dat het Comité inneemt over het infiltratieplan Ockenrode-Solleveld. Hier blijkt men als Comité te kunnen vaststellen dat het om een noodzakelijk werk gaat. De maatschappelijke afweging hierover is echter niet geschied. Uiteraard zullen wel de DWL en de WDM van mening zijn dat het hier om een noodzakelijk werk gaat, maar dan kan men moeilijk spreken van een besluit na een *maatschappelijke* afweging.

Het standpunt van het Meijndel-Comité, dat men een functie vervult als onafhankelijke, interne adviseur en niet gebruikt wordt ter ondersteuning van het

streven van de DWL naar continuering van de duinwaterwinning, is een illussie:

- het Meijndel-Comité stelt weliswaar dat de adviezen uitsluitend aan de DWL gericht zijn en binnen de primaire doelstelling van de DWL tot stand komen; in de presentie naar buiten toe blijkt dit echter niet of nauwelijks en overheerst het beeld van objectieve wetenschappelijke advisering; in feite zouden volgens de gekozen formule de adviezen in het geheel niet naar buiten moeten komen;
- dat de advisering inderdaad onafhankelijk van de DWL gebeurt is in tegenspraak met de samenstelling van het Comité: de DWL vervult hierbij een sleutelpositie middels een structuur waarin de DWL de secretaris en de voorzitter van het Comité levert en de leden benoemt.

Het is onzin te suggereren dat de beleidsorganen niet bereid zijn een 'natuurtechnisch denkraam' in de besluitvorming te betrekken. Het Integraal Onderzoek Drinkwatervoorziening Zuid-Holland is hier juist primair voor bedoeld. Wanneer men zich tot doel stelt de afstand tussen de DWL en de beleidsorganen te overbruggen, zie ik daar geen betere weg toe dan juist via een echte onafhankelijke advisering, waarbij men niet gebonden is aan de DWL, maar alleen verantwoording schuldig is aan de democratisch gekozen organen als gemeenteraad en Provinciale Staten. ■

UIT DE REGIO

RIJKSDORP

AS

De Werkgroep Berkheide heeft op 12 juni jl. bezwaar aangetekend tegen de bouw van een vijftal nieuwe villa's in de Wassenarese buitenwijk Rijksdorp in de zuidoosthoek van Berkheide. In het ontwerp-bestemmingsplan voor deze wijk was nl. de bestemming 'wonen' toegekend aan een aantal terreinen aan de westkant van Rijksdorp, m.a.w. in de duinen.

De Werkgroep waarschuwt in haar bezwaarschrift tegen steeds

verdere bebouwing van bestaande uitloopgebieden ('buffergebieden') in de duinen. Ook brengt zij de natuurlijke waarden van de betreffende zone onder de aandacht van B & W van Wassenaar, al gaat het dan niet om zeldzame of spectaculaire verschijningen: o.a. Eikebosjes, Kardinaalsmutsen met stoppelnotten, Grauwe abelenbosjes, Buntgrashellingen met Duinviooltje, Knolboterbloem, mossen en korstmossen (o.a. Kraakloof en Rendiermossen).

(lees verder op blz. 13)